

Vergaderjaar 2024–2025

36 045

Situatie in Oekraïne

Nr. 215

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BUITENLANDSE ZAKEN EN VAN DEFENSIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 september 2025

Via deze brief informeren wij uw Kamer over recente ontwikkelingen op het gebied van veiligheidsgaranties voor Oekraïne, en in het bijzonder over de *Coalition of the Willing* (hierna: CotW) die op 4 september jl. bij elkaar kwam op het niveau van regeringsleiders. Op die bijeenkomst heeft deze Coalitie een significante stap gezet door een militair plan vast te stellen in het kader van veiligheidsgaranties voor Oekraïne, dat van kracht zou kunnen worden als er overeenstemming is over het staken van vijandelijkheden. Hiermee nemen Europese landen, in nauwe samenwerking met de Verenigde Staten, de verantwoordelijkheid om financieel en militair bij te dragen aan het garanderen van de veiligheid in Oekraïne na beëindiging van vijandelijkheden. Oekraïne wordt hierdoor in een sterkere positie gebracht wanneer het komt tot onderhandelingen met Rusland.

De Russische agressieoorlog is onverminderd intensief, zowel aan de frontlinie als door dagelijkse luchtaanvallen op Oekraïense steden. In de door Rusland bezette gebieden wordt de Oekraïense bevolking stelselmatig onderdrukt en zijn ernstige mensenrechtenschendingen aan de orde van de dag. Oekraïne verdedigt zijn grondgebied, bevolking en recht op zelfbeschikking al ruim 3,5 jaar tegen deze grootschalige Russische agressie. Rusland is niet bereid om zijn aanvallen op Oekraïne, waaronder systematisch ook op burgerdoelen, op te schorten en maakt vooralsnog geen aanstalten werkelijk in te gaan op Amerikaanse voorstellen.

Sinds de gesprekken in Alaska tussen president Trump en president Poetin, en de daarop volgende gesprekken tussen president Trump en president Zelensky, de EU, de NAVO en een delegatie van Europese leiders, staan ook veiligheidsgaranties aan Oekraïne nadrukkelijk op de internationale agenda.

In tegenstelling tot Rusland heeft Oekraïne zich in positieve zin ingezet voor vrede. President Zelensky heeft meermaals bereidheid getoond in te

stemmen met een tijdelijk staakt-het-vuren, en heeft ingestemd met het Amerikaanse voorstel voor een bilaterale top met president Poetin. Aanhoudende en onverminderde militaire en niet-militaire steun is belangrijker dan ooit voor Oekraïne om de dagelijkse Russische agressie te weerstaan en een sterkere positie aan de onderhandelingstafel te hebben om een robuuste vrede te bewerkstelligen.

In de nacht van 9 op 10 september jl. drongen diverse drones uit Rusland het luchtruim van NAVO-bondgenoot Polen binnen. Poolse en Nederlandse gevechtsvliegtuigen hebben daarbij boven Polen Russische drones neergehaald. Nederland draagt sinds 1 september jl. samen met Noorwegen maximaal vier F-35's bij aan de bescherming van de *NATO Security Assistance and Training for Ukraine* (NSATU) in Polen. De Russische schending van het NAVO-luchtruim is onacceptabel. De Noord-Atlantische Raad kwam op 10 september bijeen voor artikel 4-consultaties, aangevraagd door Polen. Bondgenoten, waaronder Nederland, hebben daarin hun solidariteit met Polen uitgesproken. Nader onderzoek zal de verdere toedracht moeten uitwijzen.

Veiligheidsgaranties

Om Oekraïne in staat te stellen vanuit een positie van kracht te onderhandelen over een duurzame vrede, zet een internationale coalitie zich in om na beëindiging van vijandelijkheden de veiligheid van Oekraïne te helpen garanderen.

Een robuust vredesbestand zal moeten bestaan uit verschillende elementen, waaronder concrete (verdrags-)afspraken tussen Rusland en Oekraïne, en tussen Oekraïne en internationale partners, aanvullende militaire steun, bestandsmonitoring nabij de frontlinie, en maatregelen om de Oekraïense infrastructuur en economie weer op te bouwen.

Een sterke en moderne Oekraïense krijgsmacht, ondersteund door een internationale militaire presentie in en nabij Oekraïne, vormt een veiligheidsgarantie om hernieuwde Russische agressie af te schrikken en te voorkomen. De belangrijkste veiligheidsgarantie voor Oekraïne is en blijft dat het in de toekomst zelf in staat is om zich te kunnen verdedigen.

In militair verband hebben de afgelopen weken gesprekken plaatsgevonden in de CotW voor de totstandkoming van een militair plan voor veiligheidsgaranties. Het doel is om de Oekraïense krijgsmacht te versterken en moderniseren, zodat het toekomstige Russische agressie kan afschrikken. Naast militaire plannen spreekt de Coalitie ook in bredere zin over wat nodig is voor een robuuste en rechtvaardige vrede in Oekraïne.

Een robuuste en rechtvaardige vrede in Oekraïne is belangrijk, omdat dit direct samenhangt met vrede en veiligheid in de rest van Europa en dus ook Nederland. Het is in Europees en Nederlands belang om dit momentum te benutten, alle mogelijke steunopties te bespreken en te zorgen dat de positie van Oekraïne aan de onderhandelingstafel wordt versterkt. Tijdens gesprekken in Washington heeft de VS aangegeven bij te willen dragen aan het vormgeven en invullen van veiligheidsgaranties, mits Europa hierin het voortouw neemt. Rusland heeft zich uitgesproken tegen een militaire presentie van NAVO-landen op Oekraïens grondgebied.

Militair plan Coalition of the Willing

De CotW heeft, onder leiding van het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, een militair plan uitgewerkt. Het plan is opgesteld langs vier operatielijnen: het versterken van de Oekraïense strijdkrachten (regeneratie van eenheden) en het bijdragen aan veiligheid in de lucht, op zee en op land. Met de inzet in de lucht en op het water wordt Oekraïne ondersteund, zodat het vliegverkeer en de zeevaart kunnen worden hervat en Oekraïne in staat wordt gesteld de economie weer op te bouwen. De inzet op land is er met name op gericht om de Oekraïense krijgsmacht te helpen herstellen, versterken en moderniseren. Het efficiënt en grootschalig opbouwen van Oekraïense strijdkrachten, net als het tonen van politieke en militaire betrokkenheid door middel van een militaire presentie van de CotW moet ertoe bijdragen dat Oekraïne toekomstige Russische agressie afschrikt.

Nederland heeft deelgenomen aan het militaire planningsproces.¹ De Nederlandse betrokkenheid past binnen het Nederlandse beleid van onverminderde steun aan Oekraïne, conform o.a. moties Timmermans en Yesilgöz-Zegerius (Motie 36 045-191, 18 februari jl.) en Paternotte en Van Campen (Motie 21 501-02-3047, 18 februari jl.).

De regeringsleiders van de landen van de CotW hebben op 4 september jl. met elkaar gesproken over wat ieder land in staat is en bereid is bij te dragen aan de veiligheidsgaranties voor Oekraïne. De CotW heeft afgesproken niet publiekelijk in detail te treden vanwege strategische, veiligheids- en operationele overwegingen. Immers, Rusland en andere actoren die Oekraïne vijandig gezind zijn kijken en luisteren mee. Russisch inzicht in de manier van opereren zou de missie en onze militairen in gevaar kunnen brengen.

Vervolgstappen

Momenteel ligt er een militair plan voor veiligheidsgaranties van de CotW in Oekraïne, met als doel om na beëindiging van vijandelijkheden en naast de benodigde bestandsmonitoring Oekraïne in staat te stellen de eigen veiligheid te garanderen en hernieuwde Russische agressie te ontmoedigen. Het kabinet steunt dit plan en heeft een bereidwillige houding om in een later stadium een substantiële bijdrage te leveren aan alle vier de operatielijnen. Een besluit over beoogde Nederlandse inzet is afhankelijk van verschillende factoren, zoals de condities van een beëindiging van de vijandelijkheden, de uitwerking van de *rules of engagement* (ROE) en modaliteiten omtrent bestandsmonitoring. Het eventueel inzetten van Nederlandse capaciteiten is onder uitdrukkelijk voorbehoud van nationale politieke besluitvorming.

Tot op het moment dat er sprake zou zijn van activatie van de gemaakte militaire plannen, blijven deze plannen in beweging en blijft Nederland betrokken bij het militaire planningsproces. Het kabinet hecht eraan uw Kamer daarbij in de tussentijd te blijven informeren, in zoverre mogelijk gegeven de afspraken binnen de CotW en zonder de onderhandelingspositie van Oekraïne te verzwakken. Op het moment dat er sprake is van overeenstemming tussen de partijen over beëindiging van vijandelijkheden en tenuitvoerlegging in zicht komt, zal uw Kamer conform artikel 100 van de Grondwet worden geïnformeerd. Het kabinet hecht hierbij aan een zorgvuldige procedure.

Het is cruciaal dat Nederland, Europa en andere internationale partners een duidelijk signaal afgeven aan Rusland, dat wij Oekraïne onverminderd

¹ Zoals aan uw Kamer gecommuniceerd tijdens het plenair debat op 18 februari 2025.

blijven steunen zolang als dat nodig is. Een robuuste vrede vereist nadrukkelijk een bredere inzet dan enkel het opstellen van dit militaire plan. Zo moet de militaire steun aan Oekraïne onverminderd worden voortgezet. De discussie omtrent de CotW mag niet afleiden van inspanningen om onze onverminderde steun aan Oekraïne op korte en lange termijn voort te zetten.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
D.M. van Weel

De Minister van Defensie,
R.P. Brekelmans